

„jest“ – co to pro nás znamená?

Slovesa „býti“ a jeho různých tvarů užíváme tak různými způsoby a mají pro nás tak odlišné významy, že je naprosto nezbytné si v tom udělat přinejmenším provizorně trochu pořádek. Když o něčem řekneme, že to „jest“, můžeme mínit buď okamžitou jsoucnost (tj. že to „je“ v tuto chvíli zde), nebo že se něco takového prostě někde vyskytuje (třeba jen jako zvláštnost, nemusí to být nic obvyklého nebo pravidelného). Navíc nerozlišujeme, zda to, o čem říkáme, že to „jest“, je něco živého nebo nikoli. To je ovšem hned velký problém, neboť my se vyslovujeme třeba o hromadě cihel, že ta hromada „jest“, a už vůbec nezkoumáme, zda třeba nejsou jen ty cihly, zatímco hromada cihel se nám pouze „jeví“ tak, jako by „byla“. Závisí na nás (nebo na jiném pozorovateli nebo dokonce zedníkovi nebo staviteli, zda k té hromadě připočte i několik cihel, které jsou od ostatních i několik metrů vzdáleny (ale zedník s nimi třeba počítá). Jiné cihly na jiném stanovišti už k tomu nepočítáme, ale ty cihly také „jsou“. A pak: co to vlastně je cihla? Vždyť to je také pouhá hromada cihlářské hlíny, příslušně upravené a vypálené, takže drží pohromadě (někdy i dlouho, podle toho, jak dobře je cihla vypálena). Vlastně ani taková cihla vpravdě „není“, tak jako není třeba koryto řeky nebo tůňka či rybník atd. Takové hromady vznikají někdy nahodile, jindy záměrně, ale ony nedrží pohromadě samy svou silou, svým úsilím, ale nějaký čas zůstává tak, jak jsem je k sobě „dali“, nebo jak se to nějak z různých jiných příčin „stalo“, a jen tak setrvačností. Docela jinak tomu je třeba u živých bytostí, které nežijí pouhou setrvačností, ale mají na svůj život a jeho průběh vliv (třeba jen částečný). Když o takové živé bytosti řekneme, že „jest“, pak nemáme na mysli jen její stav a nějakou setrvalost tohoto stavu, ale počítáme také a dokonce zejména s její aktivitou, s tím, že se o svůj život, o své bytí stará, že shání potravu a pití, že pečuje o své mladé, že se nějak v tom svém prostředí či okolí zařizuje, že se zabydluje atd. V takovém případě ono „jest“ znamená něco mnohem rozsáhlejšího a hlubšího, než aby šlo o pouhý výskyt. Připíšeme-li skutečné bytí“ jen pravým jsoucňům, otevře se nám docela nové problematika, a ta nám jednak umožní promýšlet nové problémy, zejména však trochu nebo i hodně zpochybní všelijaké staré pseudoproblémy, které odváděly myšlenky a pozornost zcela nesprávným směrem.

(Písek, 080105-1.)